

Tápiógyörgye

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZKÖNYV

Tartalom

1. Bevezetés, köszöntő
2. Tápiógyörgye bemutatása
3. Örökségünk
4. Településképi szempontból eltérő karakterű területek lehatárolása
5. A településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások
 - 5.1. Építészeti útmutató
 - 5.2. Közterületek településképi útmutatója
6. Jó példák: épületek, építészeti részletek, kerítések, kertek, zöldfelületek
7. Jó példák: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

1. Bevezetés, köszöntő

Kedves Olvasó, tisztelt Barátom!

Engedje meg, hogy néhány szóval bemutassam ezt a kis Tápió-vidéki települést. Pest megyében, Budapesttől 80 km-re, Szolnoktól félóránnyira fekvő falunk a nyugalom, a pihenés és a feltöltődés szigete. Szilárd burkolatú utak, kiváló új iskola, új óvoda, zeneiskola, nagyon szép templom, falumúzeum, tájház és rengeteg köztéri szobor alkotja a település építészeti értékeit. Sok látogatónk, akik heteket töltenek itt ifjúsági táborunkban vagy falusi szállásokon, boldogan számolnak be barátaiknak, hogy van egy település mely tiszta, virágos és csendes.

Hazánk legnagyobb falufejlesztési eredményeivel büszkélkedhetünk.

2005-ben megnyertük a Magyarországi Falumegújítási versenyt.

2006-ban ezüstérmét kaptunk az Európai Falumegújítási megmérettetésen.

2007-ben a legvirágosabb magyar falu voltunk a Virágos Magyarországiért versenyen.

2008-ban hazánkat képviselve, az Entent Floral európai környezetépítési versenyen szintén ezüstérmét vehettünk át.

Az elmúlt években nagy gondot fordítva környezetünk védelmére, részesei lettünk egy kis tájvédelmi körzettel, a Duna-Ipoly Nemzeti Parknak, ahol nyári időszakban több száz szürke marha legelészik és emellett halad el Bíbic tanösvényünk. „Kalandok a pusztában” című fejlesztési sorozatunk hivatott megmutatni, milyen élet folyt a pusztákon, a legelőkön, a tanyasi világban. Ezek a helyek elérhetőek gyalogosan, kerékpárral, lovaskocsival.

A hozzánk érkező, biztosan észreveszi, hogy a falu határaitban található fogadótáblákon több nemzetségi településnevei találhatók. Mi már régóta érezzük európaiságunkat, hisz baráti kapcsolatot alakítottunk ki Olaszországban Dosolóval, Rivarolo Del Re Ed Unitival, Szlovákiában Nagymegyertől kötődünk, Erdélyben Torockó a szívünk csücske, Svájcban Wünnewil-Flamattal tartunk rendkívül szoros baráti kapcsolatokat.

Mi büszkék vagyunk eredményeinkre. Számunkra fontos az az alapelv, mely a civil szféra, a vállalkozói csoportok és az önkormányzati hármásra épül.

Látogasson el hozzánk!

Varró István polgármester

Hámori Zsóka:

Tápiógyörgye

Itt a kis faluban a patak partján,
a múltat zengik süvítve a fák,
s koszorúba font gyászán
zöld fátyol ruhát ölt a táj.

Itt a vérző Alföld pusztaságán
a hajnal sírja évszázadok búját,
s könnyei a szent föld harmatcseppi
duzzasztják Illike folyamát.

Hol a paták dobogása veri föl emlékeit,
mikor a Tatár aratta kincseit,
s aranykertnek hamvadó halmain
foszlanak Szent Anna álmái.

Ott messze a kéklő hegység láncai
az égbe vájt rendületlen csúcsain,
s szívükben a múlt hervadó képeit
Syrius vakító fénye feledteti.

S a láptenger áldott koronáját,
e mennyei terményt, Isten áldását
ragyogva takarja a déli napsugár,
s fejét lehajtja előtte a délibáb.

2. Tápiógyörgye bemutatása

Általános településkép, településkarakter

Tápiógyörgye Magyarországon, az Alföld középső részén, a Közép-Tisza vidékén, a Tápió-mente természetföldrajzi kistájon fekszik. A község Pest megyében, a fővárostól 80 km távolságban, a Budapest–Újszász–Szolnok vasútvonal mentén található. Területe 5331 ha, mely enyhén lejt dél, dél-kelet felé, s az túlnyomórészt a folyók által feltöltött síksági rész. Felszínének mélyebben fekvő részei a nagy vízrendezési munkálatok előtt gyakran belvizesek és mocsarasok voltak. Itt ma is jól megfigyelhetők a sekély holtmedrek, s a hozzájuk tartozó árterek. A falu északi felén, Tápiószele irányából, délkelet felé fokozatosan lejtve, egy infúziós löszel fedett tábla húzódik át. Ettől keletre, a Tápió völgyelésével kettészelve, löszös iszap fedi a felszínt. A Tápiótól délre egy kisebb lösztábla helyezkedik el több helyen szikes foltokkal. Határában többnyire jól termő, mezőgazdasági talajművelésre alkalmas feketeföld található, kivétel a külterület észak-nyugati része kevés futóhomokkal. Tápiógyörgyéhez legközelebb eső közepes városok Szolnok (30 km), Cegléd (30 km) és Jászberény (25 km). Közúton Tápiószele, Jászboldogháza, Újszász és Újszilvás irányából közelíthető meg. A község lakossága a 2011. évi népszámlálás adatai alapján 3445 fő.

A falu előnevét a rajta keresztül folyó Tápió patakról kapta. A nyugatról keletre tartó vízfolyás mindkét ága a Gödöllői-dombságban ered, Tápiószentmártonnál egyesül, majd Tápiógyörgyét elhagyva Újszász határánál torkollik a Zagyvába. Medrét a történelem során többször szabályozták, amíg elnyerte mai vonalát. A Tápióból a falu délnyugati részén kiszakad az ún. Illike ág, amely időszakos vízfolyásként Újszász és Tápiógyörgye között tér vissza a patakba.

A település művelési ágak szerinti megoszlása 2007-ben: gyepek 17,6 %, rét 0,5 %, kivett 12,3 %, szántó 69 %, szőlő 0,1 %. Az erdők összterülete mindig is nagyon jelentéktelen volt. 1995-ben 24,5 ha, amely 2007-ig alig változott 26 ha (0,5 %). Az utóbbi elhelyezkedése a község észak-nyugati részén található futóhomokos talajon jellemző leginkább, amely valaha szőlő- és gyümölcsstermő vidék volt.

A falu területén hosszú évtizedeken keresztül aktívan bányászták az agyagot, amelyet a helyi téglagyár hasznosított. A bányagödrökben lévő tavak összterülete kb. 15 ha, amelyet napjainkban a helyi horgászegyesület hasznosít leginkább. A tavak mellett madármegfigyelő torony, valamint táj- és természet bemutató tanösvény található.

Tápiógyörgye határát valaha gazdag tanyavilág tarkította. Virágkorát a két világháború közötti évtizedekben élte, a Tsz szervezéséig szinte háborítatlanul megmaradt, majd a szervezés utáni évtizedben kezdték el bontását nagyobb ütemben. A külterületi lakosok száma 1960-ban 478 fő, 1970-ben 286 fő, 2016-ban 43 fő.

A községközponttól 4 km távolságra, a Tápiógyörgye – Újszász műút mentén található Pokoltanya, volt uradalmi majorság, későbbi tanyaközpont. A külterületi részen valaha iskola, tejház, bolt és kocsmá, mázsaház működött. Mára a tanyák többsége itt is romba dőlt. Mindössze néhány család lakja, illetve gondozza megmaradt tulajdonát.

A belterület szomszédságában lévő határrészekben több Tsz időkből visszamaradt telep magántulajdonban lévő épületegyüttese láthatók. Délen, az újszilvási út mentén gépállomás, gabonataroló és szarvasmarha istálló helyezkednek el. Északon, a jászboldogházi út mentén sertéstelep ólái találhatóak.

A külterület nagy része mezőgazdasági szántóterület, melyeken haszonnövényeket, kalászosokat, napraforgót termesztenek leginkább.

A belterülettől nyugatra lévő futóhomok előtt, barnahomokos talajon, egy család több ha. nagyságú területen nagyüzemi gyümölcs- és mogyorótermesztésre rendezkedett be. A több részletből álló elkerített földdarabon, szakszerű formában, mintaszerű módon zajlik a gazdálkodás, kellemes ligetszerű környezetet alkotva.

A település arculatának leginkább megcsodálható része a központban elhelyezkedő terek, amelyek számos köztéri szoborral és emlékművel díszítve, gondozott virágágyásokkal és igényesen kialakított sétányokkal tagolva, a környezetével harmonizáló középületekkel lehatárolva, vendégcsalogató módon várják a faluturizmust kedvelő kirándulókat.

A község nívós falufejlesztési eredményekkel büszkélkedhet. 2005-ben megnyerte a Magyarországi Falumegújítási versenyt. 2006-ban ezüstérmet kapott az Európai Falumegújítási megmérettetésén. 2007-ben a legvirágosabb magyar falu volt, amely Magyarországot képviselve ezüstérmet vehetett át az Entente Floral európai környezet szépítési versenyen.

A szabadidő kellemes és hasznos eltöltését, valamint a faluturizmus működését szolgálja a Györgyey-kastély parkjából leválasztott területen, 1982-ben létesített strandfürdő. A létesítmény vízforgató medencékkel, kellemes környezettel, kultúrált vizesblokkhelyiségekkel várja a kikapcsolódásra vágyó, mozgásos életformát kedvelő vendégeket.

A strand területén tábor működik, amely öt kőházat és egy faházat magában foglalva, összesen 70 férőhelyet tud biztosítani. A táborozók igényeit szolgálja a strand területén kialakított homokos focipálya, valamint terület közvetlen szomszédságában található 20 x 40 méteres műfüves sportpálya.

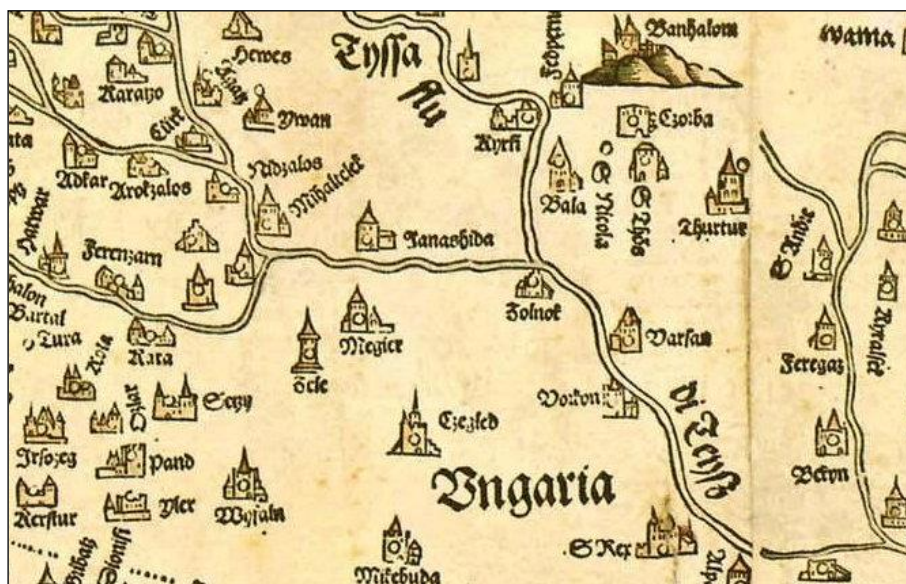

3. Örökségünk

A település története

A középkor évszázadaiban három település létezett a mai Tápiógyörgye közigazgatási területén: Györgye, Megyer, Füzesmegyer. A névadó Györgye említése 1220-ban a Várad Regestrumban történt. Megyer neve az Árpád-kori új okmánytárban található, amely 1275-ben Sándor bán szebeni és dobokai ispán birtoka volt.

A tatárjárás teljesen elpusztította a környéket, amely a 15–16. században kezdett újra benépesülni. A 16. század elején a Dobroviczky és Podmaniczky család tulajdonában volt a három falu. 1528-ban a Dobroviczky család birtokát a király Werbőczy Istvánnak adományozta. Megyer az 1528-ban kiadott Lázár deák-féle térképen is szerepel. Az 1540-es években török megszállás alá került a térség. A 17. század végére a három település végleg kihalt.

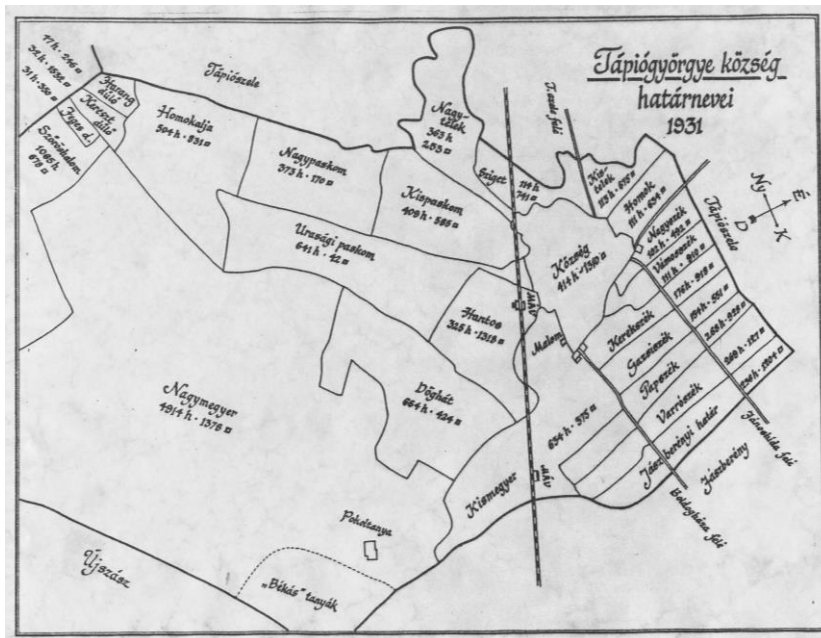
Részlet Lázár deák 1528-as, kézzel rajzolt fametszetes térképéből, középen Megyer kéttornyú, gótikus templomával

A 18. században, az ország újjátelepülésének időszakában a három középkori faluból csak Györgye éledt újjá, melynek újjátelepítése mai helyén 1730-tól kezdődött el. Ezekben az időkben Huszár József, Bencsik József és a Prónay család birtokaihoz tartozott. Az ő közbenjárásukra a Felvidékről palóc nyelvjárást beszélő magyarok és kisebb számban szlovák telepesek költöztek a faluba. A település urbáriumát 1770-ben hitelesítették. A II. József uralkodása idején megtartott első magyar népszámlálás szerint 316 család, 1773 fő élt Tápiógyörgyén. Fényes Elek 1851-ben írott tudósítása szerint 2742 fő élt akkor a faluban, s a Tápión nagy értékű vízimalom működött. A katolikus plébánia 1780-ban önállósodott, ekkortól írják az egyházi anyakönyveket. A falu első kápolnáját 1742–46 között Huszár István földbirtokos építette Szent Anna tiszteletére. Majd ennek elbontása után 1760-ban elkészült a 2. templom, amelynek 1860-as bővítése után nyerte el a mai épület végleges nagyságát.

Ugyanebben az évtizedben a falu új birtokosa a Táfler-Györgyey család lett, mely a település központjában, 1892-ben építette föl kastélyát.

Az első világháború alatt több, mint 1000 főt soroztak be katonaságba, a hősi halottak száma 174 fő volt. 1920-ban a Nagyatádi-féle földreform alkalmával, 1813 kataszteri holdat osztottak szét. A faluban gőz- és vízimalom is működött, továbbá egy téglagyár is. A második világháború idején, 1944. november 11-én foglalták el a falut az oroszok. Körülbelül 400 lakóház meg is sérült a németek kiűzése közben. A harcokban 28 szovjet, 18 német és 1 magyar katona lelte halálát.

Tápiógyörgye község külterületi határtérképe 1931-ből

1945 tavaszán létrehozták a falu nemzeti tanácsát, ugyanebben az évben megalakult a földműves szövetkezet, s az újabb földreformban 3700 kataszteri holdat osztottak szét az igénylők között. 1949-ben a faluba bevezették a villanyáramot, 1950-ben pedig megalakult a községi tanács.

Az 1950-1960-as években új iskola épült, szolgálati lakásokat és tornatermet létesítettek. Ezekben az években látták el aszfaltburkolattal az utak nagy részét, artézi kutakat fúrtak és ekkorra kezdte meg működését a községi zeneiskola is. 1977-ben létrejött az Öregek Napközi Otthona, 2 évre rá pedig egy 30 gyermek számára foglalkozást biztosító bölcsődét hoztak létre. Ugyanebben az évben átadták a Faluházat, melyben helyet kapott a községi könyvtár és egy színházterem. 1983-ban avatták fel a falu központjában az egykori pedagógus szolgálati lakásban a Falumúzeumot.

1990. szeptember 30-án tartották a rendszerváltozás utáni történelmi jelentőségű első helyhatósági választásokat. A község lakossága a szavazásra jogosult helyi polgárok 46 %-os részvételével választott polgármestert és helyi képviselőket. 1991–1992. között megtörténtek a kárpótlási földárverések, s ennek megfelelően új birtokviszonyok alakultak ki. 1993-ban bevezették a földgázt. 1996-ban kiépítették a telefonhálózatot.

Köztéri szobrok és emlékművek, helyi védelem alatt álló épületek

Tápiógyörgye igen gazdag a műemlékek számában. Összesen 8 db szobor, 2 db emlékmű, 1 db díszkút, 6 db kőkereszt, 1 db kopjafa díszíti a köztereket, bel- és külterületi részeket. Az említett felsorolásból egy alkotás szerepel az országos műemlékvédelmi listán: a Szent Anna templom kertjében álló homokkő, barokk kőkereszt. Felirata: „I.N.R.I. – Tiszt. Nagy Mihály plébános úr idejében ezen kereszt felállítatott Milo Pál költségén Anno 1797”

A község legrégebbi műemléke Nepomuki Szent János 1763-ban elkészített barokkos ízlésű homokkő szobra. A hidak, utak, vizek védőszentjét ábrázoló alkotás eredeti helye a közúti híd mellett, a Tápió jobb partján, a medertől 60–80 m távolságban volt. 1971-ben a folyószabályozási munkálatok általi veszélyeztetettsége miatt a templomkertbe helyezték át, ahonnan 2000-ben, az új híd elkészítése során került vissza kiemelt talapzatára.

A falu egyik legszebb köztéri alkotása az 1884-ben felállított barokk szentháromság szobor, amelyet a 1873-as kolerajárvány 227 helyi áldozattal járó megrázkódtatása után készítették közadakozásból. Az oszlop felső részén, négyzet alapú kőlapon az Atya, a Fiú és a Szentlelket jelképező galamb van, lábuknál a földgömbbel. A talpzat emeleti részén, körben elhelyezve Szűz Mária, Szent Joachim, Szent Anna és Szent Izidor szobrai láthatók.

Az első és második világháborúban elesett tápiógyörgyei katonák emlékét idéző hősök szobra 1924-ben lett felállítva a Szent Anna templom kertjében. A 4 méter magas, 5500 kg tömegű egész alakos katona szobrának alkotója Ditrői Siklódy Lőrinc volt, az első világháború utáni korszak elismert művésze.

1986-ban került elhelyezésre a községi óvoda előtti parkba az Oláh Sándor által 1941-ben készített Szent Kristóf szobor. Az utak és vándorok védőszentje a budapesti Ludovika Akadémia parkját díszítette a 2. világháború végéig, majd szobortemetőbe került, ahonnan sikerült Tápiógyörgye számára megszerezni. 2000-ben, az államalapítás milleniumi évében restaurálás után posztamensre állítva a templom előtti téren kapott új és méltó helyet.

1981-ben, Tápiógyörgye újratelepülésének 250. évfordulója alkalmából állította fel a községi önkormányzat a Hajnal szobrot. Alkotója Rajki László szobrászművész.

A község artézi kútjának megfúrása 1901-ben történt. A létesítmény 300 méter mélységből hozta fel a tiszta ivóvizet, amelynek hőfoka 37 °C, vízhozama percnként 106 liter volt. A kút 72 éven keresztül ontotta lágy vizét a falu lakói számára. Környezete fontos találkozóhelye és egyben fóruma volt a helyben élőknek. 2005-ben Tápiógyörgye svájci testvértelepülésnek, Wünnevil-Flamattnak a támogatásával sikerült külsőleg restaurálni, így napjainkban a település egyik legszebb díszévé tenni.

A Falumúzeum udvarán áll a Szent Orbán szobor, amelynek eredeti helye a Szőlő út mentén volt. A szőlőskertek védőszentjének szobrát az 1936-ban bekövetkezett terméskárosító fagyok után a györgyei gazdák haragjukban megcsonkították, ezért hiányzik az egyik keze.

Kazinczy Ferenc híres nyelvújító a Prónay család meghívását élvezve több alkalommal járt Tápiógyörgyén. Az egyházi születési anyakönyvek bejegyzése alapján 1821-ben ő tartotta keresztvíz alá Prónay Sarolta Annát. A nevezett esemény emlékére vette fel 2006-ban a helyi általános iskola a nyelvújító nevét, amelynek tiszteletére szobrot állítottak az intézmény bejáratára előtt.

A Tápió híd melletti közteret 2010 óta díszíti a torockói kopjafa, amelyet a község erdélyi testvértelepülésének lakóitól kapott a baráti kapcsolat 20. évfordulója alkalmából. Készítője Simándi Attila, torockói polgár.

Tápiógyörgye község önkormányzata 1925-ben létesítette a Tápió híd közelében a Hősök ligete elnevezésű parkot, amelyben eredetileg annyi gesztenyefát ültettek, ahány hősi halottja volt az első világháborúban a településnek. 2014-ben az első világháború kitörésének 100. évfordulója alkalmából, civil kezdeményezéssel terméskő emlékgúlat emeltek a park méltó megjelölésére.

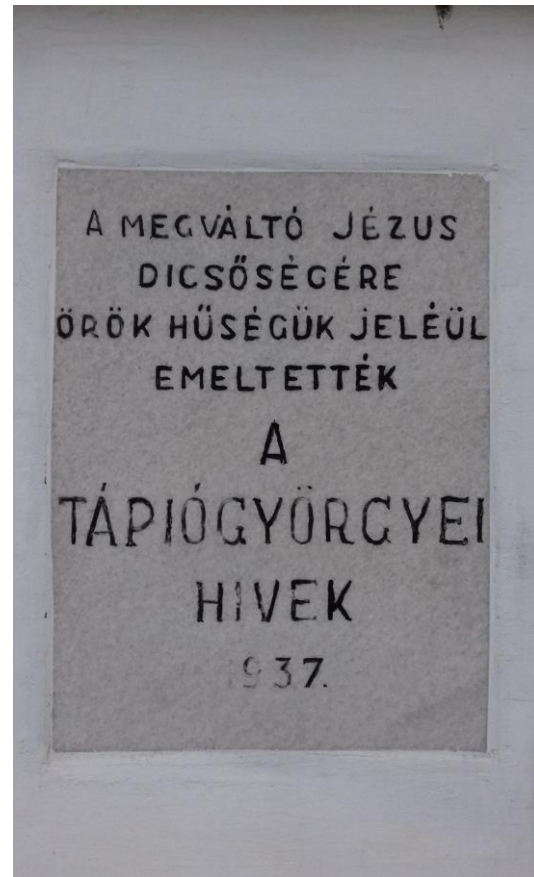
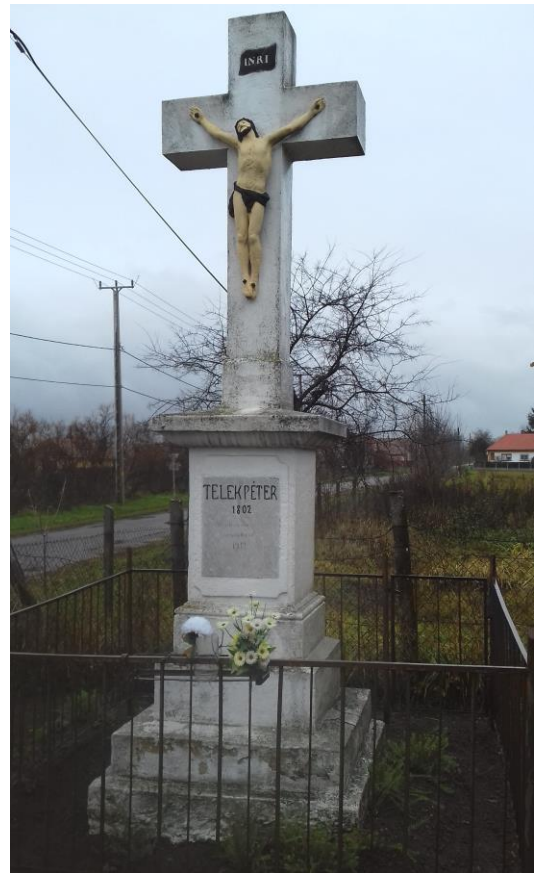

Tápiógyörgye közigazgatási területén, a temetőket nem számítva hat kőkereszt található. Az országos műemlékvédelem alatt álló, templomkertben lévő alkotás mellett, további öt található a belterületről kivezető utak mentén a falu határában. A keresztek többnyire a település korabeli lakosságának hitbuzgalmát szolgálták, de kifejezheték a fogadalom vagy hálaadás jelképét is.

A Tápiószelére vezető út menti kőkereszt.

Pokoltanya mellett, a középkorban fontos kereskedelmi útvonalként használt, Sós út mentén található kőkereszt felújítását követően.

A községközpontban áll a Szent Anna római katolikus templom. A szentély építése 1760-ban történt. A templom későbbi bővítését követően, 1860-ban nyerte el mai, végleges alakját. Romantikus stílusban készült.

A községházát 1893-ban építették a régi községháza helyére. Eredeti bejárata az udvar felőli részen volt, oszlopsoros beugróval kialakítva. Az épület mai alakját a 2011. évi felújítását és átalakítását követően nyerte el.

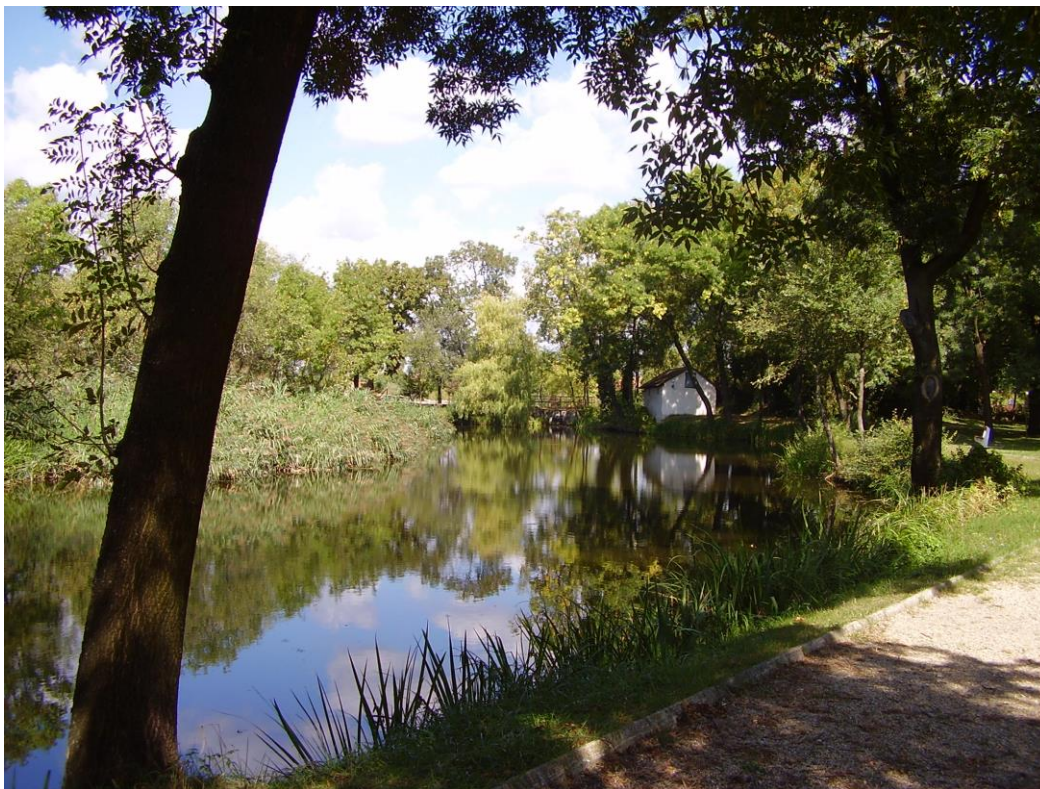
A Györgyey-kastély 1890–1892. között épült Györgyey Illés családfő megbízásából. Az épület eklektikus stílusú, a francia barokk ízlés nyomaival. Tervezője Toronyi Felner Sándor volt. Eredetileg 25 szobát, 9 ellátó helységet, cselekszobákat foglalt magában.

A Györgyey-kastély parkjában található kiskastély 1932-ben épült, a klasszicista stílus jegyeit viselve magán. A park mindkét épületében pszichiátriai betegek intézménye működik jelenleg.

A kastélypark 1990-ben átadott új épülete harmonikusan illeszkedik a történelmi hangulatot árasztó környezetébe.

A Györgyey-család az 1860-as években kezdte meg a park kiépítését, amelyet Jámor Vilmos és Angyal Dezső tervezett. Az angol kert típusú park eredeti területe 40 hold volt. Gyöngyszemének számít a kastélytó, amelyet 1872–1873. között ásattak ki. A kitermelt földből mesterséges dombokat emeltek, ezzel is emelve a park hangulatát.

1983-ban avatták fel a tápiógyörgyei Falumúzeumot. Berendezése a 20. század elejének középparaszti lakótereit rekonstruálja. A múzeum a falu központjában lévő régi, százesztendős tanítói lakásban kapott helyet.

A községháza szomszédságában található egykori mázsaház napjainkban az önkéntes tűzoltó egyesület szertáraként szolgál. Mellette a polgárőr egyesület működtet szolgálati helységet. Homlokzatán az 1956-os forradalom és szabadságharc helyi eseményeit méltató emléktábla található.

1941-ben építette fel és működtette Konrád Gyula az első moziját. Az épületet később államosították. Az előadásokat a Moziüzemi Vállalat szolgáltatta, majd – az országos tendenciának megfelelően – a 80-as évek vége felé elnéptelenedett és bezárták. Jelenleg a községi önkormányzat tulajdonában áll, raktárként funkcionál.

Az állami iskola 1915-ben elkészült épülete. Tervezője Lechner Lóránt műépítész, aki az alföldi tájra kevésbé jellemző, szecessziós, alpesi stílusban álmolta meg az épületet. Az 1970-es évek óta zeneiskola működik falai között.

Tápiógyörgye talán legszebb polgári stílusban készült épülete, amelyet Izsold Ferenc hentes és mészáros mester építtetett az 1930-as években. Belsejében hentesüzlet működött hosszú évtizedeken keresztül. Jelenleg az önkormányzat tulajdonában, üresen áll.

Az 1908-ban alakult Iparoskör 1928-ban felépült székháza. A kör először bérelt helységben működött, majd közös összefogással sikerült a Deák Ferenc utcában található épületet elkészíteni. Belső tere a község frekventált helye lett. Színpadán műkedvelői körök szórakoztatták évtizedeken át a györgyei-eket. A hetvenes évek végén elkészült Faluház átadásáig a községi megemlékezések és ünnepek, valamint tánc multságok színhelye is volt. A rendszerváltozás korától vendéglátó ipari helységgé üzemel.

A Budai Nagy Antal utcában található egykori üzletsor utolsó meglévő épülete. Sajnos a jelen tulajdonosok nem törődve az alkotás régiségével az eredeti nyílászárók többségét a homlokzatba nem illeszkedő újakra cserélték.

1928-ban felépített csendőrlaktanya. Ebben az épületben működött a 2. világháború utáni időszaktól egészen a nyolcvanas évekig a község péksége. Az épület a 2000-es évektől élelmiszerüzletként van hasznosítva.

A községben 1893-ban alakult meg az első gyógyszertár, amely a Szent Magdolna nevet viselte. Mai utódja az 1990-es évek közepétől Fekete Sas Patika néven működik a községközpontban lévő épületben.

Az 1930-as években felépült községi bikaistálló az apaállatok elhelyezését szolgálta. Az épület napjainkban az 1900-ban alakult Tápiógyörgyei Önkéntes Tűzoltó Egyesület székházaként üzemel.

Dr. Németh Jenő községi orvos által 1932-ben épített polgári villa, amely lakóházként és orvosi rendelőként funkcionált. Az épület 1980-ban az ÁFÉSZ tulajdonába került, amely jelentős átalakításokat végezve rajta, éttermet üzemeltetett benne. A 2000-es években magántulajdonba került. Az utóbbi tíz évben üresen áll, meglehetősen leromlott állapotban.

A község gondozási központja, amely az idősellátást szolgálja nappali és bentlakásos formában. Az 1920-as években Székely Ferenc tanító lakása volt, amely később az önkormányzat tulajdonába kerülve jelentős átalakításon, majd bővítésen esett át. Mai formáját a 2008-as átépítés során kapta meg.

1978-ban adták át rendeltetésének az új művelődési házat. Az épület a falu kulturális életének új központja lett. A könyvtár korszerű környezetbe került, a nagyterem színházi produkció fogadására is alkalmas lett. Az eredetileg lapos tetejű épület 2006-os felújítása alkalmával kapott tetőszerkezetet.

A Kastélykert Óvoda 2007-ben átadott új épülete, amely a magyar óvodai nevelés nemzetközileg elismert gyakorlatára, a 3–6 éves korú gyermekek igényeire, a helyi sajátosságok figyelembevételével épült. Az épület külső megjelenésével, formáiban, színeiben, részleteiben egyaránt beilleszkedik a faluközpont megújult arculatába.

1975-ben avatták fel az általános iskola épületének régi szárnyát, amely 1988-ban jelentős bővítés eredményeként elérte mai kiterjedését. Az épület eredetileg lapos tetővel készült. 2006-ban, a falumegújítási projekt keretében a környezetéhez harmonikusan illeszkedő tetőszerkezetet és homlokzati elemeket kapott az épület, amely ma már a község egyik kiemelt látnivalója.

A 2007-ben elkészült Kastély Étterem és Panzió külső és belső megjelenésével is a faluképet gazdagító alkotás.

Tauber Richárd által az 1900-as évek első felében épített polgári stílusú lakóház az Ady Endre út 32. szám alatt.

A Szilvási út 23. szám alatt lévő parasztház az Újtelep legszebb épületeinek egyike.

A Dr. Németh Jenő-féle ház mellett található üzlethelység

Az 1947-ben épített darálómalom Nagydaráló néven forogott a köznyelvben. Köztulajdonba kerülése után a helyi ÁFÉSZ adta el, s ma felújított, kibővített formában, korszerű berendezéseivel, nagyteljesítménnyel üzemel.

Konrád Károly-féle házként ismert, 1940-es évek második felében épített darálóépület és polgári stílusú lakóház a Szilvási út 42. szám alatt.

A községnek két működő temetője van. A régebbi, a 18. században alapított ún. Alsó-temető, a téglagyár mellett található és a római katolikus egyház tulajdonában van. A temetőben lévő ravatalozó helyi védelem alatt álló épület. Az újabb, 19. századi alapítású ún. Felső-temető a Tápiószelére vezető út mellett helyezkedik el és a községi önkormányzat a birtokosa.

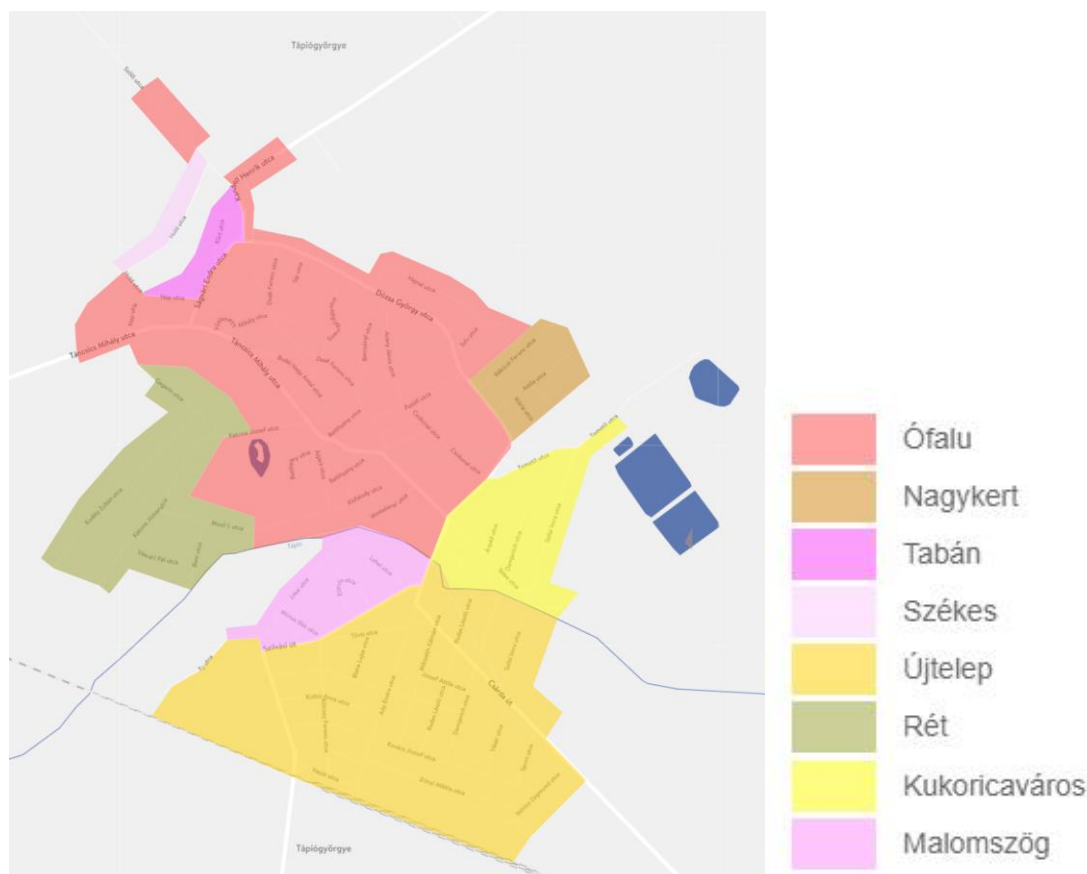
A 19. században létesített zsidótemető a településen élő izraelita vallású személyek igényeit szolgálta. A síremlékek az ortodox hagyományok szerint sorakoznak, a kötelező héber nyelvű feliratokkal és motívumokkal, a Dávid csillaggal, szomorúfüzzel, olajkancsóval együtt. Napjainkban már nem temetkeznek ide, a terület lezárt temetőként van nyilvántartva. 2002-ben a községi önkormányzat emlékművet helyezett el területén a holokauszt során elhurcolt helyi áldozatok tiszteletére.

4. Településképi szempontból meghatározó eltérő karakterű területek lehatárolása

A község 18. századi újratelepítését követően a belterületen kezdetben két, ma már ősinek számító településrész alakult ki: északnyugaton a Tabán és délkeleten a Malomszög. Az egymástól elkülönülő kettős szerkezet kialakulásában szerepet játszhatott a község határát birtokló két földesúri család is, amely a saját jobbágyait külön-külön telepítette le. A Tabán mai napig őrzi eredeti görbeutcás, aprótelkes állapotát, míg a malomszögi részt lényegesen átrendezték az évtizedek. A két régi település között alakult ki a 19. századvégi Öregfalu, mint jellegtelen halmaztelepülés. Utcaképe rendezetlen, a telkek fekvése és a házak elhelyezkedése több részen alkalmi.

A megnövekedett lakosság igényeinek kiszolgálása céljából a belterület naggyobbítására a 20. század első évtizedeiben került sor. A falu birtokosai közül a Prónay család ekkor adta el telkek céljára a nagykerti részt, a Györgyeyek pedig a Székest. Majd 1923-ban, a Nagyatádi-féle földosztás alkalmával került sor a Tápió-híd és a vasútállomás közötti Újtelep kimérésére, amely gondos tervezőmunka nyomán széles utcákkal, 200–300 négyszögöles teleknagysággal alakult ki. Ezek után nagyobb arányú parcellázásra a kastélykert mögötti Réten került sor az 1960-as évektől folyamatosan.

Régi településrészek: Öregfalu, Tabán, Malomszög, Székes

A község régi településrészeire valaha az egyéni arculatú, népies jellegű parasztházak tömege volt jellemző. Mára ezek száma erősen lecsökkent, a meglévők nagy részét átalakították. Helyüket az 1960-as évektől megjelenő sátor-, majd nyeregtetős családi házak foglalták el. A központi részt ugyanakkor ma is némileg meghatározza a 20. század első felében bekövetkezett polgárosodás néhány szép küllemű alkotása.

A Malomszögből az Öregfaluba vezető sikátorszerű, egyedi jellegű utca.

Az ősi településrésznek számító Tabán jellegzetes aprótelkes beépítésű, zegzugos utcaképe.

Az 1960-as évek építészeti stílusát jellemző sátoztetős kockaházak zárt egy-séget mutató sora a falu főutcájának tekinthető Béke úton.

Az egyházi temető melletti vályogos gödrök környezetében helyezkedett el az egykori cigánysor, amelynek szorosan egymás mellett lévő, toldozott-foltozott, apró épületeiből mára csak néhány maradt meg mutatóban

A Csokonai utcában található oszlopsoros régi parasztház.

Gondos odafigyeléssel karbantartott polgári stílusú lakóház a Dózsa György úton.

Az 1960-as évek építészetére jellemző, a közelmúltban igényesen felújított sáttortetős ház a Petőfi utcában

Új településrészek: Újtelep, Kukoricaváros, Nagykert, Rét

A 20. században kialakult újabb településrészek ugyancsak vegyes építészettel rendelkező faluképet mutatnak. A régi parasztházak száma ezeken a területeken is csökkenőben van. Helyüket a sátor- és nyeregtetős épületek foglalták el. Ugyanakkor a hetvenes évek stílusirányzatának megfelelően megjelentek a kétszintes lapos tetős családi házak is. A főutcán itt is látható néhány polgári stílusú lakóház.

Az újtelepi részre jellemző mérnökileg tervezett, egymásra merőlegesen nyíló utcák egyike

A vegyes beépítettséget jól példázza a Gesztenyesor utca

Átalakított parasztház a Gesztenyesor utcában

Az 1970-es években épített nyeregtetős ház a Gesztenyesor utcában

Az 1980-as években épített nyeregtetős ház a Kovács József utcában

A Tápió kül- és belterületi szakaszát, a kanyarulatokat levágva többször szabályozták a 19. és 20. század folyamán, amíg elnyerte végleges, mai vonalát. A belterületi részen húzódnó medret az 1960-as években kikövezték. Az öregfal és az Újtelep közötti gépkocsi forgalmat a régi helyén 2000-ben felépült új közúti híd szolgálja.

A belterületen elhelyezkedő másik Tápió-híd a Malomszög és az Öregfalu közötti gyalogos forgalmat biztosítja. A két átkelőhely méretbeli különbségéből adódóan az előbbit Nagyhid, az utóbbit Kishíd néven ismeri a helyi lakosság.

Beépítésre nem szánt terület, külterület

Tápiógyörgye tipikusan mezőgazdasági település volt. A helyi gazdasági életben ma is fontos ennek a gazdasági ágnak a szerepe, ám a lakosság nagyobb részénél ma már csak jövedelem-kiegészítést jelent. A helyi termelőszövetkezet megszűnt, a földárverések 1994-ben fejeződtek be, a részaránytulajdosok részére a földet 1996-ben kiadták. A fentiek következtében a helyi gazdasági ágak magántulajdonban vannak.

A rendszerváltást, a TSZ felbomlását követően csak kevés árutermelő gazdaság alakult ki. A földek jelentős részét más településen lakók, más székhellyel rendelkező cégek bérlik. Sok kisgazdaság önmagának termel, ezek célja a másforrásból szerzett jövedelmek kiegészítése. Nagyon kicsi ma a mezőgazdaság jövedelemtermelő képessége. Felhalmozásra alig jut forrás. A falu gazdaságában hajdan meglévő vezető szerepét ez az ágazat elveszítette.

5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

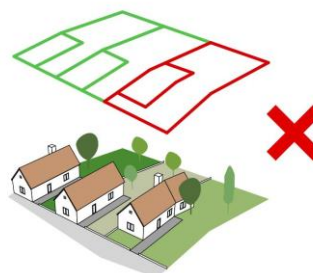
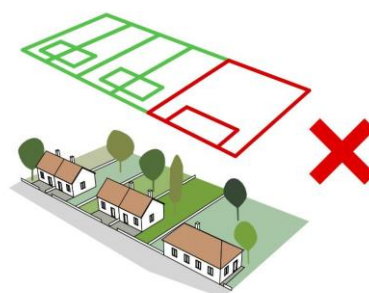
5.1 Építészeti útmutató

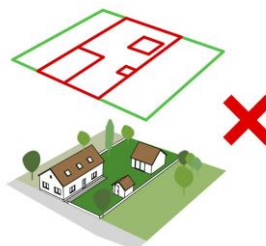
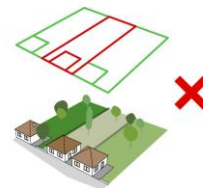
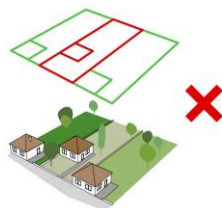
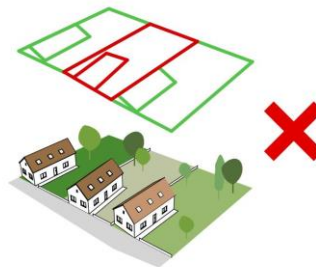
A kézikönyv fejezete segítséget nyújt, hogy Tápiógyörgye egységes településképét megőrizzük, hogyan erősíthetjük a kialakult hagyományokat, hogyan újíthatjuk fel a jellemző stílusjegyeket megtartva az épületeket és hogyan építhetünk modern, környezetbeillő épületet.

Jelenleg a településarculat kiegyensúlyozott, rendkívül hivalkodó és tájidegen épület a településen nem jellemző. Javasoljuk, hogy megtartva az eddigi környezetalakításból a jó példákat, felújításnál az értékőrzésre, hagyományteremtésre, illeszkedésre figyelve tegyük még szebbé a környezetet, legyen még harmonikusabb, látványosabb az utcakép.

TELEPÍTÉS

Az adott utcakép egységességének megtartása érdekében figyelembe veendő a már felépített házak elrendezése. Ha az adott utcában az épületek merőlegesen lettek építve, akkor az új házakat is célszerű azonos elrendezésben felépíteni.

HOMLOKZAT

A régies homlokzatok, az ablakok elrendezése is figyelembe veendő az új házak építésénél. Hogy megmaradjon az egységes utcakép, kerülendő a hagyományos épületek mellett a modern tervezésű homlokzatok kialakítása.

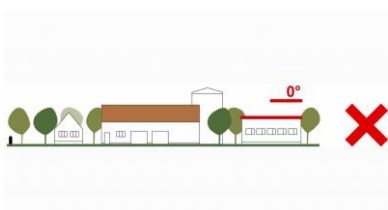
ÉPÜLETMAGASSÁG

Új épület építése esetén a különböző épületmagasságú szomszédos épületeknél vegyük igénybe szakember segítségét, aki az átépülés lehetőségét megvizsgálva az illeszkedés elvét követve tanácsot az a jól megválasztott épületmagasság tekintetében.

TETŐHAJLÁSSZÖG

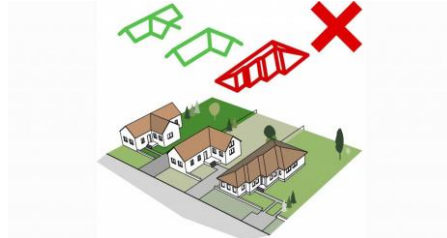
Nem jellemző a lapotető és a túl összetett tetőidom, javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. A magastető épületek építése nemcsak településképi szempontból, de a hagyományok őrzése miatt is javasolt, továbbá a magastető alatt kialakuló padlástér tárolóhely is lehet, vagy esetlegesen egy későbbi tetőtérbeépítést is lehetővé tesz.

TETŐFORMA

Nem alakult ki túl összetett tetőforma, így a lapostetővel együtt ezt a típust ne válasszák.

Kívánatos az illeszkedés vizsgálata, az adott utcaszakaszk jellemző tetőformájának meghatározása és ahhoz való igazodás.

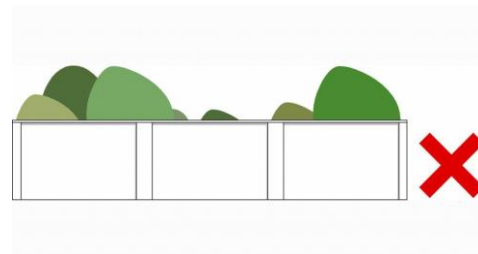
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát.

KERÍTÉS

Kerüljük a teljesen zárt, falazott kerítés építését, mert nem jellemző a településre, és mind az átláthatóság, mind az átszellőzés szempontjából nem kívánatos.

Épületrészletek

Tornácok, szélfogók, teraszok

A régi parasztházakra Tápiógyörgyén az oszlopos tornác (gang) alkalmazása volt legtöbb esetben jellemző. Az oszlopok díszítése, felső párkányzat kiépítése gyakran megesett. Ritkább esetben előfordult az ambitos megoldás is. A parasztházak modernizálásának egyik velejárója volt a tornác vagy ambit beépítésével, zárt folyosók, verandák kialakítása.

Ablakok, ajtók

A régi épületeknél – parasztházak, polgári típusú épületek – többnyire a függőleges kiképzésű, szépen formált osztott ablakok voltak jellemzőek. A kockaházaknál elterjedtek a vízszintes fekvésű, szélesebb, kevésbé esztétikus két vagy három szárnyas ablakok. A modern épületek egy részénél pozitív tendencia mutatkozik a régi formák felújításával kapcsolatban, míg máshol a nagy terjedelmű egyszárnyas ablakokat alkalmazzák.

Javasoljuk a ház tömegéhez és színvilágához megválasztani a nyílászáró szí-
nét, mert így egy harmonikus külső homlokzat alakul ki. Az utca homlokzaton
érdemes a sötétítés és napvédés módját is jól megválasztani, mert egy-
egy spaletta, redőny, zsalugáter a ház dísze lehet. Megfelelő párkányzat és külső
keret alkalmazásával tovább szépíthető a homlokzat ablak körüli része.

Az ajtók a külvilág felé nyitják meg a házat, ugyanakkor a magánszférát le is zárják. Sokszor homlokzatokon ajtókkal nem találkozunk, csak a bejárati kapu enged be az udvarra és sok esetben hátulról a kert felé nyílik a bejárat. A kapu egyszerre elválaszt és beenged, szimbolikus jelentésű.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A régi parasztházaknál a fehérre meszelt fal volt jellemző. A kockaházaknál a kőporozás terjedt el, Tápiógyörgyén fehér vagy vegyes paszteles színekkel. A modernebb épületek homlokzatfestékekkel felületkezelték és jellemzően sárgás színekkel színezik. Javasoljuk a visszafogott színvilág alkalmazását, kerüljük a túl erős, rikító színek használatát.

Részletek

Az épületek díszei, értékei a részletek, melyek egy-egy ablakkeretezést, vagy éppen nyílászáró részletet, oromzati deszkát, tetőfedést, téglakötést jelentenek. Ezek nélkül a részletek közül az épület egy lenne a sok közül, de ezek az apró díszítések teszik igazán egyedivé a házakat.

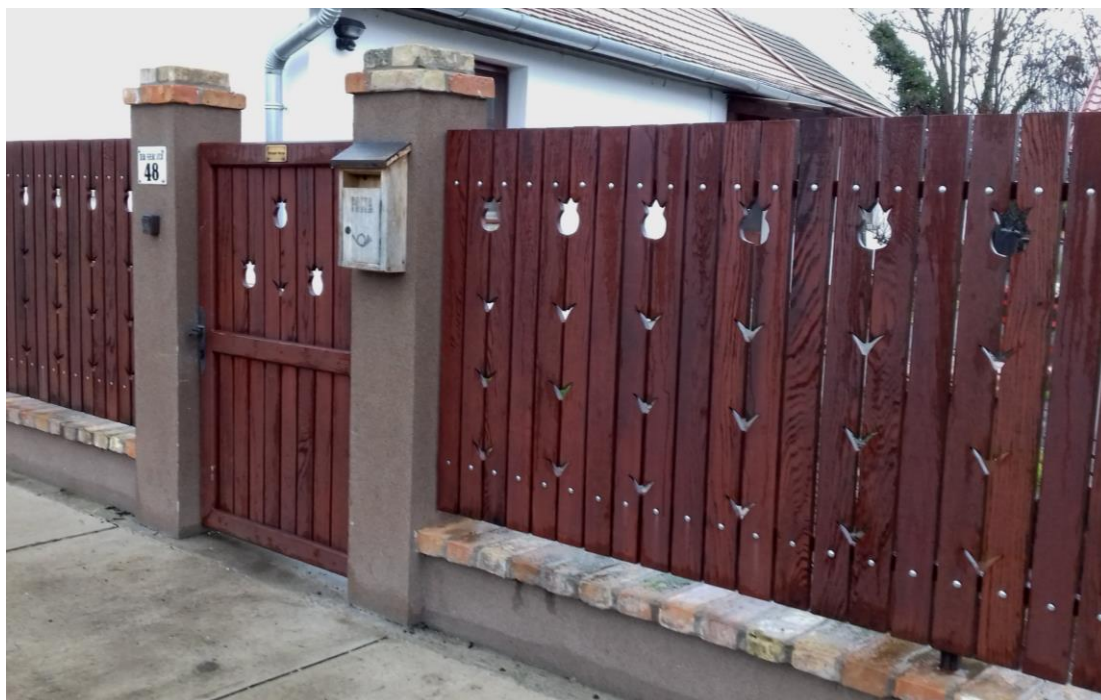

Kerítés

A kerítések Tápiógyörgyén sokfélék, azonban utcán belül magasságuk közel azonos és áttört kivitelűek. Anyaghasználat szerint találkozunk fémkerítéssel, falazott vagy beton lábazatú fémkerítéssel, de megfigyelhetünk olyan kerítést, ahol a beton lábazatot és oszlopok között fa lécezet töltik ki. Kerítésünk lehetőleg áttört, az épülethez illő színvilágú és a szomszédos kerítésekhez alkalmazkodó magasságú legyen.

Kertek

Tápiógyörgyre a kertes házak jellemzőek. Az ingatlanok többsége előkerttel rendelkezik, amelyet örökzöldek, virágok díszítenek. Az udvarok jelentős része ma már pihenőkert, füvesítéssel, néhány bokorral, cserjével. Sajnálatos tendencia, hogy egyre kevesebb helyen művelnek konyhakertet, mely a család számára a mindennapok zöldségeit, gyümölcseit biztosítja.

5.2 Közterületek telepítési útmutatója

Utcák, terek

6. Jó példák: épültek, építészeti részletek, kerítések, kertek, zöldfelületek

Épültek

Azokat az épületeket soroljuk a teljesség igénye nélkül a jó példák közé, ahol a homlokzati arányok, az utcaképbe illesztés, a nem rikító színhasználat, a rendezett előkert és közterület, valamint kerítés egysége egy harmonikus, környezetbe illeszkedő képet mutat.

7. Jó példák: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

